11 ГОД З ДНЯ ПАДПІСАННЯ СТАТУТА ААН

К. КІСЯЛЁЎ,
Намеснік Старшыні Савета Міністраў і Міністр замежных спраў БССР

26 чэрвеня 1945 года ў Сан-Францыско (ЗША) быў падпісан Статут Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Стварэнне Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у 1945 годзе з'явілася велізарнай перамогай міралюбівых народаў. Народы аднадушна патрабавалі стварэння такой міжнароднай арганізацыі, дзейнасць якой сапраўды была-б накіравана на захаванне і ўмацаванне міру. Асноўныя прынцыпы новай міжнароднай арганізацыі былі распрацаваны вялікімі дзяржавамі яшчэ ў перыяд вайны.

На Ялцінскай канферэнцыі кіраўнікоў урадаў СССР, ЗША і Англіі, якая адбывалася ў лютым 1945 г., было дасягнута пагадненне аб стварэнні міжнароднай арганізацыі, мэтай якой павінна было быць падтрыманне міру і бяспекі ў будучым. Тут-жа было вырашана, што 25 красавіка 1945 года ў Сан-Францыско збярэцца Канферэнцыя Аб'яднаных Нацый для таго, каб падрыхтаваць Статут гэтай Арганізацыі адпаведна палажэнням, выпрацаваным у час неафіцыяльных перагавораў у Думбартон-Оксе (ЗША) у жніўні-верасні 1944 года. Улічваючы, што Беларусь і Украіна і па колькасці насельніцтва, і па іх палітычнаму значэнню, а таксама па ўнесенаму імі ўкладу ў агульную справу разгрому гітлераўскай Германіі пераўвышаюць некаторыя дзяржавы, якія па агульнай згодзе былі аднесены да ліку заснавальнікаў міжнароднай арганізацыі, савецкія прадстаўнікі ўнеслі на Ялцінскай канферэнцыі прапанову запрасіць гэтыя дзве савецкія рэспублікі да ўдзелу ва ўказанай арганізацыі ў якасці першапачатковых членаў-заснавальнікаў. У вы-

вызначэння народаў, ажыццяўлення міжнароднага супрацоўніцтва на аснове суверэннай роўнасці ўсіх дзяржаў і павагі да правоў чалавека і асноўных свабод для ўсіх без адрознення расы, полу, мовы і рэлігіі. У Статуце ААН прама запісана, што ўваходзячыя ў гэтую Арганізацыю краіны поўны «рашучасці вызваліць будучыя пакаленні ад бедстваў вайны, якая двойчы на працягу нашага жыцця прынесла чалавецтву невыказнае гора».

Савецкаму Саюзу належыць асобая роля ў стварэнні гэтай міжнароднай арганізацыі, у падрыхтоўцы і выпрацоўцы яе Статута, а таксама ў барацьбе за сапраўднае міжнароднае супрацоўніцтва, за ажыццяўленне мэт і прынцыпаў ААН, выкладзеных у яе Статуце.

Заснавальнікі ААН паклалі ў аснову гэтай міжнароднай арганізацыі прынцып мірнага суіснавання дзяржаў з рознымі грамадска-палітычнымі сістэмамі з тым, каб ажыццявіць такое міжнароднае супрацоўніцтва, якое ў найбольшай ступені адпавядала-б інтарэсам усіх міралюбівых дзяржаў. Гэты прынцып знайшоў сваё канкрэтнае выражэнне ў Статуце ААН. На гэтай-жа аснове быў створан і Савет Бяспекі, у якім дзейнічае прынцып аднагалоснасці яго пяці пастаянных членаў і на які ўскладзена галоўная адказнасць за падтрыманне міжнароднага міру і бяспекі. Такім чынам, ААН стваралася як міжна-

ніцтва ў адносінах паміж дзяржавамі, Генеральная Асамблея змагла аднадушна прыняць такія важныя рашэнні, як рэзалюцыі па пытаннях забароны атамнай зброі і скарачэння ўзбраенняў, аб забароне прапаганды вайны, аб прыёме 16 новых членаў у ААН, аб выкарыстанні атамнай энергіі ў мірных мэтах і іншыя.

Разам з тым у дзейнасці ААН мае месца рад сур'ёзных недахопаў. Адным з іх з'яўляецца тое, што ААН не стала яшчэ універсальнай міжнароднай арганізацыяй. Нельга прызнаць нармальным той факт, што на працягу вось ужо больш шасці год у ААН не допускаюцца прадстаўнікі шасцісотмільённага кітайскага народа — прадстаўнікі Кітайскай Народнай Рэспублікі. Адмаўляючыся допусціць Кітай у ААН, некаторыя дзяржавы не жадаюць лічыцца з фактам, што вялікая дзяржава існуе і ўрад гэтай дзяржавы пашырае сваю ўладу на велізарную краіну. Такое становішча не толькі падрывае аўтарытэт ААН, але і перашкаджае ёй паспяхова вырашаць важнейшыя пытанні міжнароднага жыцця, асабліва пытанні, якія датычаць Азіі і Далёкага Усходу.

У першыя гады практычнай дзейнасці ААН пачало высвятляцца, што некаторыя дзяржавы не маюць намеру выконваць тыя артыкулы Статута, якія накіраваны на абарону і ўмацаванне міру і бяспекі ва ўсім свеце. Механічнай большасцю быў правален рад важнейшых прапаноў, накіраваных на ўмацаванне міру. Флаг ААН быў выкарыстан для прыкрыцця знішчальнай вайны супраць мірнага насельніцтва Карэі.

дача ААН заключаецца ў тым, каб зноў зрабіць Савет Бяспекі дзейсным органам, здольным забяспечыць мірнае ўрэгуляванне ўсякага роду спрэчак і небяспечных сітуацый, устараненне ўсяго, што перашкаджае ўмацаванню дружалюбных адносін паміж дзяржавамі.

Савецкі Саюз, галоўнай задачай знешняй палітыкі якога з'яўляецца захаванне і ўмацаванне міру і прадухіленне новай вайны, няспынна, пачынаючы з 1946 года, дабіваецца ў ААН вырашэння жыццёва важнай для народаў усіх краін праблемы раззбраення і забароны атамнай, вадароднай і іншых відаў зброі масавага знішчэння.

Імкнучыся да дасягнення пагадненняў па гэтаму пытанню, Савецкі Саюз пастаянна праяўляў і праяўляе гатоўнасць пайсці насустрач пазіцыі заходніх краін, чакаючы, натуральна, што з боку заходніх краін будуць зроблены сустрэчныя крокі. У апошніх прапановах Савецкага ўрада па пытаннях скарачэння ўзбраенняў і ўзброеных сіл, унесеных на разгляд Лонданскага падкамітэта Камісіі ААН па раззбраенню ў сакавіку 1956 года, высунуты рад новых палажэнняў, якія забяспечваюць вырашэнне спрэчных праблем.

Савецкі ўрад не на словах, а на справе доказвае сваё імкненне дабіцца сапраўднага раззбраення і спынення гонкі ўзбраенняў. Усяму свету вядома гістарычнае рашэнне Савецкага ўрада ад 14 мая 1956 года аб скарачэнні ўзброеных сіл Савецкага Саюза на 1.200 тысяч чалавек звыш праведзенай у 1955 годзе дэмабілізацыі 640 тысяч чалавек.

Старшыня Савета Міністраў СССР таварыш Н. А. Булганін у чэрвені 1956 года звярнуўся з важнымі пасланнямі да кіраўнікоў урадаў ЗША, Англіі, Францыі, ФРГ, Італіі, Канады і Турцыі, якія пры-

цоўніцтва і давер'я паміж дзяржавамі. Яны праводзяць палітыку «з пазіцыі сілы», якая прама супярэчыць прынцыпам і мэтам Статута ААН. Палітыка «з пазіцыі сілы» знаходзіць сваё галоўнае выяўленне ў стварэнні ваенна-агрэсіўных групавак, такіх, як НАТО, СЕАТО, багдадскі пакт, накіраваных супраць іншых краін, у гонцы ўзбраенняў, будаўніцтве ваенных баз, падрыхтоўцы і прапагандзе атамнай вайны.

Далёка яшчэ не ажыццёўлены мэты і задачы міжнароднай сістэмы апекі, выкладзеныя ў Статуце ААН. Амерыканскія, англійскія, французскія, галандскія і іншыя кіруючыя ўлады замест таго, каб, строга выконваючы Статут, садзейнічаць насельніцтву несамакіруючыхся і падапечных тэрыторый у дасягненні імі самакіравання і незалежнасці, рабілі ўсё, каб перашкодзіць іх руху да незалежнасці.

У цяперашні час нельга не бачыць, што спробы захаваць каланіяльнае панаванне асуджаны на правал. У пасляваенныя гады ў Азіі і Афрыцы адбыліся найвялікшыя змены, склалася новая абстаноўка. Аб зрухах у Азіі сведчыць і скліканне Канферэнцыі азіяцкіх і афрыканскіх краін у Бандунгу ў красавіку мінулага года, у якой прымалі ўдзел 29 краін. У сваіх рашэннях канферэнцыя краін Азіі і Афрыкі ў значнай ступені адлюстравала думку і патрабаванне 1.400 мільёнаў насельніцтва гэтых краін, паклаўшы ў аснову вядомыя пяць прынцыпаў мірнага суіснавання.

Дзесяткі мільёнаў людзей несамакіруючыхся і падапечных тэрыторый чакаюць ад ААН дапамогі ў справе прадастаўлення ім самакіравання і незалежнасці. ААН павінна аказаць такую дапамогу, калі яна сапраўды хоча захаваць свой аўтарытэт у вачах народаў каланіяльных і залежных

справу аслаблення міжнароднай напружанасці і ўмацавання дружалюбных адносін з усімі народамі.

Можна прывесці многа прыкладаў, падвярджаючых, што шляхам перагавораў, пры ўзаемным жаданні ісці насустрач адзін другому, магчыма вырашэнне самых складаных міжнародных праблем. Прыкладам гэтага з'яўляецца спыненне вайны ў Карэі і Інда-Кітаі і тым самым ліквідацыя двух небяспечных ачагоў вайны на Далёкім Усходзе. Усё гэта было-б немагчыма зрабіць, калі-б з боку зацікаўленых дзяржаў не былі-б праяўлены імкненне і добрая воля да дасягнення пагаднення.

Такім-жа шляхам па ініцыятыве Савецкага Саюза было вырашана аўстрыйскае пытанне, прычым заключэнне Аўстрыйскага дагавору паказала, што ёсць шляхі для вырашэння іншых, яшчэ не ўрэгуляваных праблем у Еўропе.

Пацвярджэннем дзейснасці метаду перагавораў, калі праяўляецца ўзаемнае жаданне дасягнуць пагаднення, могуць служыць перагаворы, якія адбываліся нядаўна паміж урадамі СССР і Англіі, урадамі СССР і Францыі, урадамі СССР і Югаславіі, урадамі СССР і Егіпта і іншыя. У выпрацаваных у ходзе перагавораў Дэкларацыях змешчан рад важнейшых прынцыпаў, якія могуць легчы ў аснову ўзаемаадносін паміж усімі краінамі.

Народы свету патрабуюць, каб ААН ішла па тым шляху, які ёй указан у Статуце, — садзейнічаць мірнаму вырашэнню ўсіх міжнародных канфліктаў на аснове павагі суверэнных правоў усіх народаў. Аўтарытэт ААН будзе тым вышэйшы, чым больш дзейснымі будуць прымаемыя ёю меры па захаванню і ўмацаванню міру.

У цяперашні час, калі дасягнута значная разрадка ў адносінах паміж дзяржавамі, Арганізацыя Аб'яднаных Нацый ня-

ПРЭЗІДЭНЦКАЯ БІБЛІЯТЭКА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

З поўным тэкстам дакумента можна азнаёміцца ў бібліятэцы